Nagyvárad 1910. XVI. évfolyam. 210. szám. Szombat szeptember 10.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ... 16 kor.
Negyedévre ... 4 «
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ... 20 kor.
Negyedévre ... 5 «
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ... 24 kor.
Negyedévre ... 6 «

TISZÁNTÚL
POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Nagyvárad, Apácza-utcza 3.
A szerkesztőség kéziratok visszaadásáról vagy megőrzéséről nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fillér.

Oroszország beavatkozása.

(K. Ö.) Az 560 milliós kölcsönt tudvalevőleg a koalicziós kormány jó példája nyomán nem az osztrák, hanem a franczia pénzpiaczon akarja felvenni a kormány. Ennek utjába azonban több akadály gördült.

Eddig azt hittük, hogy legfőkép a déli vasut ügye az, mely a magyar kölcsönnek a franczia pénzpiaczon való elhelyezését megnehezíti, avagy esetleg lehetetlenné is teszi.

Most sül ki, hogy Oroszországnak is köze van a dologhoz. Ugyanis Kokowzew, az orosz pénzügyminiszter 1200 millió frank járadékot akar a franczia pénzpiaczon elhelyezni. Minthogy azonban ismeretes, hogy Oroszországnak erre a pénzre az idén nincs szüksége és az csak a jövő esztendőben az államadóssági szelvények beváltására kell, nyilvánvaló, hogy itt politikai sakkhuzásról van szó, mely — sajnos — nekünk kárt okozhat. Oroszország haragszik Magyarország-Ausztriára ennek balkáni politikája miatt és most a párisi haute firancet dilemma elé állitja, hogy vajjon kit szeressen jobban, a magyart, avagy az oroszt-e?

Őszintén megvallva megelégedéssel vettük, hogy a koalicziő szakitva a multban követett gyakorlattal, nem a Rothschild-csoporttal kezdett a kölcsön ügyében tárgyalni, hanem a nemzetközi pénzpiaczhoz fordult. Mert bár folyton franczia pénzpiaczról beszélünk, ebben a kölcsön ügyben az angol pénzpiacz is érdekelve van. Különösnek csak azt találjuk, hogy a magyar kölcsön ügyben a franczia pénzpiacz annyi komédiát csinált, mint még soha, még akkor sem, a mikor pénzügyileg gyenge lábon álló balkán államokról volt szó.

Lehet, hogy az egész kirohanás mondva csinált dolog és nem kell komolyan venni. Mindenesetre azonban annyiban figyelembe veendő, mert a nótának aligha nem az lesz a vége, hogy a franczia tőkések megsarcolnak bennünket.

Kezdetben azt mondták, nem adnak a magyar államnak pénzt, mert oly ország szövetségese, mely a franczíának ellensége. Később azt mondták, nem adnak pénzt, mig a déli vasut pénzügyi helyzetén nem segitünk. Mindakét visszautasitás mögött azonban az a burkolt célzás rejlett, hogy mindezek daczára talán mégis csak adnak pénzt, de nagyon drágán. És most jön Kokowzen ur és azt mondja, hogy neki is pénz kell és pedig azonnal és minthogy másutt pénzt nem kap, adjon neki hitelezője és szövetségese. Mintha csak megrendelésre jelent volna meg a látóhatáron Kokowzen ur. Ami nem lehetetlen. Mert egy-két százalék árfolyamletördelés szép summa pénzt jelent. Abból jut is marad is. A nemzetközi ingó tőke eszközeiben pedig nem válogatós. És ha azt mondja a franczia tőke, hogy az orosz konkurencia miatt még 90-ért sem, hanem csak 88-ért veszi át czimleteinket, hát ebbe szépen bele kell nyugodnunk, mert pénz kell okvetlenül, ha másra nem, hát arra, hogy év végén a pénztár jegyeket beválthassuk, melyek még drágábbak, mint ez a kölcsön lesz, csupa hálából azért, hogy a magyar állam megszámlálhatatlan milliókat szokott kamatmentesen elhelyezni a magyar pénzintézeteknél.

A magyar kölcsönnek tehát balkánize lesz. Kit tegyünk ezért felelőssé? Talán miniszterelnöket és államférfiainkat? Mit törődnek ők vele. Ebbe az 560 millióba még nem bukik bele az ország és ha ők már nem vezetik az államügyeket, jöhet az özönviz.

Akkor, amikor a francia tőke az orosz versenyre való hivatkozással akarja a kölcsönt megdrágitani, kettőt akarunk

„TISZÁNTÚL" TÁRCZÁJA.

A Holttenger vidékén.

Ha az ember tiszta időben felsétál az Olajfák hegyére, — mit Jeruzsálemből 20—30 perc alatt kényelmesen megtehetni, — gyönyörü panoráma tárul eléje. Egyik oldalon látja Jeruzsálemet, templomaival, mecsetjeivel, falaival, a Cedron- és Jozafát völgyével, s a Botrányok hegyével; a Cedron völgyének másik oldalán a Gethsemani kertet, mig nyugat felé szeme végig tekint a moabita hegyekig, s ezek lábánál pompásan látja a Holttenger északi részét. Azt hihetné bárki, hogy egy óra alatt leérhet a Jordán vidékére.

Pedig ez a kirándulás a legkeményebb vállalkozás volt az összes palesztinai utak közül. Néhány földrajzi adat ezt világossá teszi.

Jeruzsálem a Földközi tenger szine fölött mintegy 800 méter magas fensikon terül el, az Olajfák hegye 818 méter magas, Jericho pedig a tenger szine *alatt* 200 méternyire fekszik, s a Holttenger még mintegy 200 méternyire Jericho alatt. Jericho Jeruzsálemtől 27 kilométernyire van, mert az ut folyton kanyarog s az kocsin oda négy, vissza hat óráig tart. Már az, hogy a Holttenger vidéke 1200 méterrel mélyebben fekszik, mint Jeruzsálem, sejteti, hogy ott a hőmérséklet sokkal magasabb lehet. Vegyük még hozzá, hogy a Jordán egész medre, a *Ghor* óriási talajsüppedés, melyet mindkét oldalról kopár, magas hegyek környeznek, hol a nap égető sugarait semmi sem mérsékli és nem fogunk csodálkozni, hogy a Ghorban már májusban is találtak 43° C-t *árnyékban*.

Érthető aggodalommal tekintettünk a jerichói kirándulás elé; azt hittük, hogy ha nem is életünkkel, de egészségünkkel játszunk, mert mindenki azzal rémitett, hogy a hőség türhetetlen lesz. Azonban Palesztinában járni és a Holttengerhez el nem menni, — megbocsáthatatlan mulasztás lett volna.

Tehát megállapitottuk a tervet, hogy julius 26-án kocsin megtesszük a kirándulást. Kocsisunk a biblikus iskola embere volt, egy Rostand nevü nagyon jóravaló francia, kit elöször mohamedánnak néztünk, de azután, — midőn megkérdeztük, hogy megkinálhatjuk-e borral, — kijelentette, hogy bizony ő is keresztény katholikus és megissza a hegylevét. Lelkiismeretessége, pontossága annyira megnyerte tetszésünket, hogy összes kocsikirándulásainkat vele tettük meg. A részletes programm ez volt: Jeruzsálem, — a mai Jericho — a régi város romjai a Kisértések hegyével s Elizeus forrásával; délután a Holttenger és a Jordán, estére visszatérés Jerichóba. Másnap még hajnalhasadta előtt visszaindulás Jeruzsálembe, de utközben megállva Bethániában.

Igy is történt. Már fél 5-kor kocsin ültünk, s a pompás, hüvös reggeli időben, mindenre elszántan hagytuk el Jeruzsálemet. Az ut az Olajfák hegyének lejtőjén halad, átmegy Bethánián, s nagy kanyarulatok után érinti a Bîr-el-Hôd-ot, az Apostolok kutját. A judeai sivatagon nagyon csábitó volt látni az egyetlen forrást Jeruzsálem és Jericho közt, de belőle inni csak óvatosan lehet, mert a viz kis piócákat is hord.

A kocsi folyton lejebb jut, s a hőmérséklet egyre emelkedik. Mintegy féluton elértük a *Chân-el-Hatrûrt*, az irgalmas szamaritánus vendéglőjét, hol félórai pihenőt szokás tartani. Azon a helyen épült e kis szálló, hová az Ur Jézus ismeretes példabeszéde az irgalmas szamaritánus történetét helyezi. Alkalmasabb környéket e példázatra csakugyan nem lehetett volna találni. A vidék rendkivül vad; egyetlen füszál sem látszik, mindenütt csak a kopár, sárgás-szürke, szakadékos sziklák meredeznek elénk, melyekben számtalan barlang van. Kész rabló-

KOBRAK cipőkülönlegességek Fuchs Miklósnál,
Nagyvárad, Szent László-tér 1. Telefon: 847. szám.

szives figyelmébe ajánlani, ami utóvégre másoknak is szól. Az első az, hogy nekünk oly jegybankunk van, melynek bankjegyei 82 százalék arannyal vannak fedezve. Ez, bár törvényben nincs kimondva, készfizető bank. A második, hogy koronajáradékunk árfolyama 92·5 százalék körül mozog. Amikor a francia tőke 88 százalékot kinál, azt kell hinnünk, hogy nem komoly hitelező. A koalició 91·9 százalékért kapott pénzt. Ami szintén elég drága. A kibocsájtási árfolyam rendesen a tényleges árfolyamhoz igazodik és azért van gondjuk rá, hogy az az emissziókor minél alacsonyabb legyen és a ténylegesnél másfél százalékkal kisebb szokott lenni. Kapnánk tehát most jogosan 90·5—91 százalékot. de nem ám 88—90-et. Azzal, hogy a Francia tőke a magyar államnak hitelez, bizonyára nem vállal oly rizikót, hogy azt 2—3 százalékkal kellene meg fizetnünk.

Az ország tehát nem hajlandó oly konzekvenciát levonni, melynek nincsenek meg az előfeltételei. Oroszországnak pedig köszönjük az ujabbi beavatkozást ügyeinkbe.

A sárréti haramia üldözése.

Vitályosnak nyoma veszett.

Az eredménytelen hajsza.

A sárréti haramia vakmerősége és ügyessége meglepő. Mintha összeesküdött volna az egész környék vele, senki sem tud felőle semmit. Megrémült asszonyok, egynéhány férfi hol itt, hol amott látta a hirhedt embert. Ezek azonban puszta rémlátások voltak. Kétségtelenül megállapithatjuk, hogy Vitályost nem látta senki. Ismerve az ottani viszonyokat, még azt is feltehetjük, hogy azok, akik látni vélték a rablógyilkost, csak a csendőrség figyelmét akarták elterelni, mert máskép szinte lehetetlen dolog, hogy egy aránylag kis területről olyan mondhatni pillanat gyorsasággal tünt volna el, mint ahogy jelezték.

A sárréti parasztnép fifikusabb és sokkal ravaszabb, semhogy ki ne tudná játszani az őket nem ismerő csendőrséget. Az eddigi eredményeket összevetve megállapithatjuk, hogy az eddig követett üldözési rendszerrel nem fogják elfogni a rablógyilkost. Vitályos hónapokig elbujdoshat a határban, melynek minden legkisebb buvóhelyét ismeri, ha a külterületen üldözik a csendőrség előtt ismeretlen utakon a községbe mehet s ott addig tartózkodhatik, ameddig akar, az a paraszt nép soha nem fog rajta kiadni.

Látják a gyilkost.

Bámulatos, hogy ez az ember hogy tud menekülni, ugyszólván csendőrszuronyok között. Százötven csendőr elől ugy tudja magát rejtegetni, hogy még a szinét sem látják.

Szerdán vontak először kordont a csendőrök, este 10 óráig huzódtak összébb és öszt szébb. A gyürüben többször felbukkant a rablógyilkos és hajnalra sehol sem volt.

Csütörkön este Berettyóujfalu és Szentpéterszeg határában 45000 négyszögöl területet rekesztettek be a csendőrök. Ebben a területben is többször látták, sőt hir szerint meg is támadta a rablógyilkos a csendőröket, akik állitólag több golyó váltást is tettek. Este 9 órára huzták össze az utolsó gyürüt is és a rablógyilkosnak nyoma sem volt.

A csendőrök valósággal megvoltak döbbenve mikor a csendőrök összejöttek és a rablógyilkosról érdemleges jelentést nem tettek. A derék csendőrök bámulatos kitartással fáradhatatlanul folytatták az üldözést, ugy szólván minden pihenés nélkül tartották meg az egész razziát. A csendőröknek az eredménytelenség jobban fájt mint az egész eddig kiállott fáradalom.

Vitályos a keritésen.

Tegnapelőtt este 10 órakor Berettyószentmárton községben egy ember kuszott a községházával szembe lévő keritésen, a csendőrök megállásra szólitották, azonban eredménytelenül. A keritésen kuszó férfi a keritésről leugrott s a kertek között elmenekült.

Az eddigi üldözési rendszer kudarcot vallott s e miatt a nyomozást vezető csendőrfőhadnagy más alapon kivánja tovább folytatni az üldözést. Tegnap uj területet keritettek be a csendőrök és minden bokrot, minden karalt szuronnyal szurkáltak keresztülkasul. Vitályosnak nyoma sem volt.

Átkutatják a községet.

Tegnap délelőtt utolsó remény volt a község átkutatása. A nyomozást vezető csendőrfőhadnany a szükséges őrjáratok fenntartása mellett az összes csendőröket Berettyószentmárton község átkutatására küldte ki. A csendőrök egész délelőtt kutattak. Átnéztek minden házat, istállót, ólat, szalmakazalt, megint minden eredmény nélkül. Most már hiába való az eddigi rendszer, ujabbról kellett gondoskodni.

---

tanya! A chan eléggé elhanyagolt állapotban van; tulajdonosa egyike volt a legtipikusabb alakoknak, kiket az egész uton láttunk. Arab, de elég jól beszélt németül. Keleti szokás szerint rögtön fekete kávéval kinált és azzal fogadott, hogy vegyünk valamit, mert az ő elve: »Leben und leben lassen.« Eleinte nem akartunk rá hallgatni, s ugy iparkodtunk lerázni nyakunkról, hogy majd holnap! De reánk olvasta a közmondást: amit ma megtehetsz, ne halaszd holnapra! Csináljunk jó kezdetet a napjának! Mit volt mit tenni, vettünk valami csekélységet, s a mi »irgalmas szamaritánusunk« megnyugodott.

Vadregényes szakadékban láthatóvá lett *szent György kolostora (Dér-el-Kilt)*, hol szakadár barátok laknak, majd a régi *Chirbet-Kakûn* romjai tüntek föl. Az ut oly meredekké lett, hogy le kellett szállni a kocsiról, s vagy egy kilométert gyalog megtenni. Ekkor már láthatóvá lett a Wadi-el-Kilt-ben *Karith patakja,* hol Illést a hollók táplálták,* s azon tul fekszik Jericho, melynek környéke még nyáron is szép zöldelő. Nehány perc alatt a kocsi el[illegible]e a Bellevue szállót.

* Kir. I. 17, 2. skk.

A helység, melynek neve voltaképpen *Er-Riha,* mintegy 20 percnyire fekszik a régi Jerichó romjaitól. Különben a mai város nyomoruságos viskókból áll a görög kolostor, nehány szálloda és ház kivételével. Az ókorban Jerichó »a pálmaváros« volt: manap is vannak még pálmái, de az u. n. jerichói rózsa (anastatica hierichontica) nem ott, hanem a Holttenger déli részein, Egyptomban, Arábiában és Syriában terem és voltaképpen nem is rózsa. Okos gazdálkodással Jericho vidéke ma is valóságos paradicsom lehetne, mint Josephus Flavius idejében.

Egyelőre nem álltunk meg Er-Rihában, hanem tervünk szerint rögtön tovább haladtunk a régi Jerichó romjaihoz. Közvetlenül a romok mellett van *Elizeus forrása,* más néven a *szultán forrás* (c'Ain-es-Sultan); ezt a hagyomány azon viznek tartja, melyet Elizeus ihatóvá tett.* Jerichó mögött emelkedik a *Dzsebel Kuruntel,* a Quarantania-hegy, Jézus bőjtjének és megkisértetésének helye. Roppant meredek és kopár hegy, melynek mintegy közepe táján kis kápolna emelkedik. Ez a vidék is nagy történelmet látott, s valóban különös érzés volt a régi Jericho kiásott romjait bejárni. Mint általában Palesztina régi városai, ezek a romok is kis kiterjedésüek. Az ószövetségi bibliából ismeretes, mint foglalta el Jerichót Józsue,* s mint menekült meg lakói közül az egyetlen Rahab. Józsue ekkor átkot mondott arra, aki a várost ujra felépitené. Mégis felépült Ahab király idejében, midőn a betheli Hiel erődítménnyé is tette.** A Makkabeusok idejében Bacchides szir hadvezér erősitette meg ujra, de Pompejus részben lerontotta az erődítményeket. Nagy Heródes Jerichóban halt meg. Az Üdvözitő több csodát müvelt e városban, s Zacheus megtérése is Jerichóban játszódott le. Egy régi palota romjait a hagyomány Zacheus házának tartja. Nagy Konstantin ideje óta Jericho hosszabb ideig püspöki székhely; több évszázadon keresztül igazán virágos kert volt a Jordán völgye, de a török hódoltság kora óta a régi város és a virágzó cukornád-ültetvények egyaránt elpusztultak.

* Kir. II. 2, 18. skk.

Hosszabb időt ott töltöttünk a régi romok között, de az egyre emelkedő meleg távozásra késztetett. Nem tehettünk egyebet, mint vissza-

** Kir. I. 16, 34.

Gümőkór (tüdő)
köhögés, szamárköhögés, influenza és a légzőszervek bajainál
az orvosi kar kiváló eredménnyel alkalmazza a
SIROLIN „Roche"-t.
SIROLIN „Roche"-t kellemes ize és kiváló hatása folytán szivesen veszik.
Az összes gyógyszertárakban eredeti SIROLIN „Roche" csomagolást kérjünk és határozottan utasitsunk vissza minden pótkészitményt.
Sirolin irodalmat M. 15-kivánatra ingyen és bérmentve küld
F. Hoffmann-La Roche & Co. —

A legujabb nyomok.

A csendőrök tegnap egy-két őrszem hátrahagyásával elvonultak Berettyóujfalu, Berettyószentmárton és Szentpéterszeg határából.

Több szentmártoni gazdálkodó vállalkozott rá, hogy segitségére lesz a csendőröknek. Ezeknek a támogatásával *Darvas, Zsáka* községek felé vonultak az őrjáratok. A nyomok ugyanis azt látszanak igazolni, hogy Vitályos elhagyta Berettyószentmártont és tovább huzódott. Ez azonban csak feltevés, mert még mindig nem bizonyos a csendőrség sem benne, hogy a rablógyilkos nem tartózkodik e előbbi helyén. A csendőrök főhadiszállása természetesen tovább is Berettyószentmárton marad. Ez a kis község most a központja az egész nyomozásnak.

Itt tartózkodott a királyi ügyész is és egy csapat nagyváradi érdeklődő, akik mindenütt kocsival követték a csendörséget, természetesen tüzvonalon kivül. A legujabb kutatási terület Darvas és Zsáka között van. Itt is nehéz feladat vár a csendőrségre, mert sok a nádas, amelyet nem ismernek.

Vitályos az ujfalusi szőllőkben.

Csütörtök délután Vitályost Berettyóujfalu határában a Gacsai szőllőben egy cseléd látta, sőt ezt a rablógyilkos meg is fenyegette, ha valakinek mer róla szólani. Ez a nyom sem hozott eredményt. Vitályost ezenkivül egy másik család Szentpéterszegen látta, ahol meg is rémültek tőle. A vége ennek is csak az mint a többinek.

A községek lakóin mindazonáltal bizonyos félelem észlelhető s ennek dacára is csodálatos, hogy senki sem mer kiadni a rablógyilkoson.

Detektiveket kell küldeni Vitályos után.

Az eddigi nyomozási eredmények azt bizonyitják, hogy Vitályossal szemben, dacára a nagy összpontositott erőnek, nem tud célt érni a csendőrség. Ennek oka nem a csendőrségben keresendő, mert a csendőrség mindent elkövetett, amit csak tehetett. Azonkan mint már fent is emlitettük, a sárréti parasztok agyafurt ravaszságával szemben más módon kell eljárni. Nézetünk szerint talán több eredményt érne el a csendőrség, ha a legénység egy részét álruhákban osztaná szét a községekben és ezek tudakozódnának. A csendőrök között van elég jó magyar ember, akik ismerik az ottani parasztok szokását és észjárását, talán álruhában többet tudnának meg, mint a hivatalos uniformisban, amellyel szemben bizalmatlanok a parasztok. Tudjuk, hogy sok nehézségbe ütközik a nyomozás igy is, de a csendőrség van olyan ügyes testület, hogy ezeket a nehézségeket le fogje küzdeni. Igy még emberáldozatnak se tenné ki magát a csendőrség.

De csodáljuk, hogy eddig a csendőrség nem tüzött ki dijat Vitályos kézrekeritőjének. Kisérelje meg a hatóság, tüzzön ki 1000 vagy 2000 koronát az elfogónak, vagy a csendőrség nyomravezetőjének, csaknem biztosra vehetik, hogy pénzért hamarabb megkerül a rablógyilkos, mintha 150 csendőrrel hajszolják heteken keresztül.

Városi közgyülés.

— Első nap. —

Amint előre lehetett látni, Nagyvárad város szept. közgyülése elég élénk volt.

A közgyülés nagy részét az általános csatornázás vette igénybe. Es csak helyeselni lehet, hogy az. ilyen nagy horderejü s ugy közegészségügyi, mint pénzügyi tekintetben fontos kérdést alaposan megvitattak, bár a felszólalások nagy része csak inkább hozzászólás volt, de alig érintette a dolog lényegét.

Sok időt vettek igénybe az interpellációk, amelyek közül egyik-másik bővebb megvitatásra érdemes dolgot vetett fel.

A kitüzött ügyek nagy része a mai folytatólagos közgyülésre maradt.

A tegnapi közgyülés lefolyása a következő volt:

A főispán távollétében Rimler Károly polgármester elnökölt.

A törvényhatóság tagjainak fele nem jelent meg a közgyülésen.

A közgyülés megnyitása után a polgármester havi jelentését terjesztették elő, amelynek érdekesebb adatait már közöltük.

Felemliti még a jelentés, hogy Némethy Károly miniszteritanácsos, a ki a belügyminiszteriumban a városok ügyeinek ügyosztály élén müködik, államtitkárrá neveztetett ki. Inditványozza a polgármester, hogy a kinevezés alkalmából Némethy Károlyt a törvényhatóság üdvözölje.

A jelentést tudomásul vették s a polgármester inditványát elfogadták.

A jelentés kapcsán több felszólalás volt.

Schwarcz Izidor kifogásolja, hogy a jelentásben nincs semmi a kolera elleni védekezésről. A barak-kórházat épitik e? helytelen volna a járvány kórház területén épiteni, mert annak a város alsó részén a helye. Ugy kellene a barakkórházat épiteni, hogy később az katona beszállásolásul felhasználható legyen.

Dr *Adorján* Emil arról szeretett volna valamit hallani a polgármesteri jelentésből, hogy a városi tanács mit banketezett el augusztus hónapban. A tanári kongreszus alkalmából 2000 koronát fizetett a város bankettre, holott inkább a város monografiájába adták volna ezt a pénzt. Majd kifogásolja, hogy a sorozásoknál is banketteket ad a város. Ez mucsai szokás. Váradon minden sarkon van vendőglő s mégis 500—600 koronát adnak ki ilyen sorozási bankettre. A közigazgatási funkció ne a banketten merüljön ki, mert a közönségnek más igen sok szükséglete van.

Rimler Károly polgármester nem válaszolt a felszólalásokra.

Ezután áttértek a kitüzött ügyek tárgyalására.

A könyvvezető választása.

A mérnöki hivatalnál rendszeresitett könyvvezetői állás választás utjáni betöltésére került ezután a sor.

A kijelölő választmányban megüresedett egy helyre Reismann Mórt választották be s az igy kiegészitett választmány visszavonult a jelölés megejtése végett.

---

térni a Bellevue szállóba, pihenni és erőt gyüjteni a délutánra. Nagy szerencsénk volt, hogy ez a nap nem tartozott a legmelegebbek közé, déli fél egykor az árnyékban *csak* 37° C. volt.

Délután három órakor előállt a kocsi. Mintha tüzes kemence mellé léptünk volna, olyan volt a levegő. A Holttenger környékén napon 60° C. a rendes hőmérséklet. Jerichótól a Holttengerig még két óráig kellett kocsiznunk ily irtózatos hőségben. Valóban csodálatos, hogy ez a kirándulás nem ártott meg s még fejfájást sem okozott. Amint Jerichótól távoztunk, lassankint eltünt a növényzet és nemsokára a szem nem látott mást, mint a meredek, kopár moabita hegyeket, (melyeknek fensikja azonban termékeny,) az izzó homokot, s a Holttenger gyönyörü kékes-zöld tükrét. A halotti csönd csak emelte a tájék borzalmas szépségét. A tenger közelében láthatók voltak a gödrök, hová a vizet vezetik, hogy elpárolgása után a só és egyéb szilárd alkatrészek ott maradjanak.

A Holttenger (*Bahr el Lût*, Lót tengere) és környéke geologiai szempontból az egész földön páratlan. A bibliából ismeretes, hogy valamikor e vidéken virágzó városok állottak, melyek büneik miatt pusztultak el. Az egész környéken sok az aszfalt és egyéb gyulékony anyag; egy villámcsapás könnyen lángbaboritthatta a talajt. Bizonyosan volt ott tó azelőtt is, hiszen a Jordánnak nincs más lefolyása, de a talajsüppedés folytán a Pentapolis (Szodoma, Gomorrha, Adama, Szeboim és Szegor) elpusztult), s a tó kiterjedése nagyobb lett. A Holttenger hossza 70 kilométer (körülbelül annyi, mint a Balaton), szélessége átlag 10—15 km., legnagyobb mélysége 399 méter; vizének nincs lefolyása, csak az óriási hőség párologtatja el. A vizben levő szilárd anyag felmegy 25 százalékra, s többnyire konyhasó, chlormagnesium- és chlorcalciumból áll. A viz ize oly undoritó és maró, hogy a rendes tengerviz ahhoz képest szinte üditő ital. Élőlény persze a tengerben nincs; az azonban tulzás, hogy a fölötte elrepülő madár is beleszédül a vizbe.

Bár a Holttenger is egészen meleg volt, mégis jól esett benne a fürdés. Mint ismeretes, az alámerülés a sürü vizben jóformán lehetetlen.

Személyszállitó hajók természetesen nem járnak a Holttengeren, de a Jordánon tul elterülő vidék gabonáját hajók szállitják át.

Délután 5 óra tájt voltunk. A legnagyob hőség ideje már elmult, s mi boldogan szálltunk ismét a kocsira, hogy eljussunk a Jordán mellé. Egy ideig a puszta homokon, majd később fák és bokrok közt haladva eljutottunk azon helyre, hol a hagyomány szerint szent János tanitott és Jézust is megkeresztelte. A görögök itt misézni is szoktak, s a zarándokok többnyire megfürödnek a Jordánban, mely azonban itt nagyon agyagos és sebes folyásu. Szélessége nyáron kisebb a Körözsénél; partjait füzfák szegélyezik, melyek közt a palesztinai fülemüle, de emellett igen sok rovar is tanyázik. A Jordán vizéből egy-egy palackot (felforralva) számos zarándok szokott magával vinni.

Sokáig elmélkedtünk a Jordán partján, lelkünk visszaszállott a környék régi multjába, jól esett ott járni, ahol az Ur Jézus járt . . .

Naplemente körül járt az idő, midőn visszafordultunk Jerichóba. Hepe-hupás, szakadékos talajon haladtunk, jobbra látható a nagy *keresztelő szt. János kolostor* (Dêr Mâr Juhanna), balra pedig Tell-Dzseldzsul, a bibliai gélgal, hol Józsue a Jordánon átkelve a folyóból hozott 12 követ állittatta fel.* Már besötétedett, mire hazaértünk Jericoba; kocsisunk sietett, mert a vidék közbiztonsága — a beduinok miatt — nem valami nagy.

Örömünk leirhatatlan volt, hogy ezt a kemény kirándulást a legjobb egészségben tehettük meg. Jó étvággyal költöttük el a vacsorát, mely után még soká elbeszélgettünk a nap tapasztalatairól.

Az éjjel meleg volt. A benezülöttek többnyire a szabad ég alatt hálnak; mi megelégedtünk nyitott ajtóval és ablakkal. Már háromnegyed 3-kor elmondtuk a szent misét a szálló melletti kis kápolnában, — melynek azonban nincs állandó lelkésze s ezután utnak indultunk Jeruzsálem felé. Most már könnyedén vehettük a dolgot. Ujabb nézni valónk már nem akadt más, mint Bethániában Lázárnak és nővéreinek háza, hol ma mecset áll, továbbá Lázár sirja, egy mély, pinceszerü földalatti üreg, melynek jellege azonban teljesen elüt a régi zsidó siroktól.

Hitelességéhez különben is sok szó fér. És a városka is gyakran látta az Üdvözitőt, s kivált a kinszenvedés hetében az Ur Jézus minden este ide tért vissza Jeruzsálemből, ünnepélyes bevonulása is Bethániából történt.

Még egy jó félóra, s kocsink ismét otthonunknál szt. Domokos rendü szerzetesek háza előtt állt meg. Leszálltunk és örvendező szivvel mondtunk köszönetet az Ur Jézusnak a pompásan sikerült kirándulásért.

* Józs. 4. 19 skk.

Dr Pataky Arnold.

A könyvvezetői állásra kijelöltettek: *Bige* Béla és *Szabó* Gyula.

A közgyülés egyhangulag Bige Béla tb. alszámvevőt választotta meg könyvvezetővé.

A Nogáll-utca szabályozási vonala.

A belügyminiszter megsemmisitette a törvényhatósági bizottságnak a Nogáll utca szabályozására vonatkozó határozatát s a felebbezésben kijelölni a kért szabályozási vonalat állapitotta meg, amelyekkel az utcának régi szélessége megmaradna.

A tanács az autonomia szempontjából sérelmesnek tartja a miniszter határozatát s ezért inditványozza, hogy a miniszter leirata ellen panasszal éljen a város a közigazgatási bírósághoz.

Dr *Hoványi* Géza nem fogadja el a tanács inditványát. Hosszu jogi vitára nincs szükség. Arra törekszünk, hogy minél szélesebbek legyenek az utcák. Egy már szélesebb utcát megszükiteni nincs okunk. Ha egy utcában, hol Nagyvárad egyik legnagyobb kulturintézményével találkozunk, hova 800 gyermek jár s 300 bent lakik, ott ha megesik a hiba, hogy szükitsék az utcát, nem azt kell tenni, hogy a kormány ellen a közigazgatási birósághoz menjünk, hanem javitsuk ki a tévedést. Eseteket hoz fel, ahol nem féltették miniszterrel szemben a város autonomiáját. Mikor a Nogáll intézet a város javára van, ennek fejlődése elé nem kell akadályokat gördíteni.

Dr Hoványi Géza osztja az előtte szóló nézetét. Sokan és ő is ellene volt a város által megállapitott utcavonalnak. Mielőtt az épitési engedélyt megadták, már felépitette egyik háztulajdonos a házat. A tanács javaslatát. nem fogadja el. Vegyék tudomásul a miniszter leiratát. Az utca végét hagyják meg, de az intézettel szemben hagyják meg szélesnek az utcát. Majd ha az utca végén ujra épitenek beljebb mennek.

Tárgyaljanak a felebbezővel s hátha meg találják a helyes megoldást.

Dr *Várady* Zsigmond a tanács javaslatát fogadja el. Elismeri, hogy ott egy kulturintézet van. De itt másról van szó. Felemeli szavát, mint a multban, az ellen, hogy a belügyminiszter megcsorbitva a város önkormányzatát. A törvény alapján védi a város autonomiájának rendelkezési jogát. Ezért hozták 1907-ben a tételes törvényt. Eljen Nagyvárad városa a panaszjoggal. Ez nem zárja ki, hogy a Nogáll-utcára nézve azután igyekezzék a város megjegyzésre jutni. De most fél uton nem állhat meg a város, hanem ki kell meriteni jogorvoslatát végig. Csak ha mindég felemeljük szavunkat az autonomia megsértéséért, akkor lesz az eleven jog.

Dr Hoványi Géza elismeri elvileg az előtte szóló igazságát. De mi lesz gyakorlatilag, ha amig azon kérdésben feliratozunk, a házakat mind felépitik s az intézet fejlődését gátolják. Köszöni az ilyen jó akaratot. Más kérdésben küzdjék végig ezt a harcot, ne most, mikor az intézetre kár származhat. Vegyék tudomásul a miniszter leiratát.

Dr *Hoványi* Gyula cáfolja Várady Zsigmondot s fejtegeti, hogy a város ellen határoz a közig. bíróság, a törvényhatóság a jövőben nem siet az autonómia védelmére. Tartsuk fel panaszjogunkat jobb időkre.

A többség 31 szavazattal 29 ellenében a tanács javaslatát fogadta el.

*

A Jakobovics Adolf kolozsvári-utcai házának kisajátitását a kereskedelmi miniszter megengedte.

Gábel Jakab és *Komlossy* József, Rimler Károly hozzászólása után a tanács javaslatát fogadták el, amely szerint kiadták a leiratot a tanácsnak, hogy a barátságos megegyezést kiséretje meg s ha nem sikerül, inditsa meg a kisajátitási eljárást.

Az általános csatornázás.

Ezután az általános csatornázás kiépitésére megtartott árlejtes eredményét terjesztette elő a tanács.

Az árlejtés eredményét a tanács nem tartja megfelelőnek, mert a legolcsóbb ajánlat is 180,000 koronával drágább a költségelőirányzatnál. Tekintettel azonban, hogy a költségvetés ezelőtt 5 évvel készült s előnyösebb ajánlat uj árlejtés esetén sem várható, a tanács javasolja, hogy a legolcsóbb következő ajánlatokat fogadja el a közgyülés:

1. a deritőmedence épitésére Rella N. (Budapest) 62491 koronával;

2. a deritőmedence gépberendezésére a budapesti szivattyu- és gépgyár rt. 12930 koronával;

3. az öntözőtelep földmunkálataira és zsilipeire Lochmayer Márton (Nagykároly) 83251 koronával;

4. a 30000 méter csatornahálózat és a Körös alatti vizbujtató épitésére a »Nagyváradi általános csatornázási vállalat (Rimanóczy Kálmán, Rimanóczy Béla, Incze Lajos, Rendes Vilmos, Rosenberg Izsó) 1.553.543 koronával;

5. a csatornázás vasmunkálataira Tátray Sándor és társai vasöntőde 49591 koronával.

Ilyképen a csatornázási alap a munkálatokra fedezetet nem nyujt; a hiányzó 280000 koronára ujabb kölcsön felvételét kéri a tanács.

Balogh Döme különösnek tartja, hogy mikor részletenkint egy-egy utcát csatornáztak, 20 százalék engedményt adtak a költségelőirányzatból s most, kétmilliós vállalatnál ráfizetést kérnek. Es nem tiszta munka. Uj pályázatot hirdessenek. Ha nem lesz eredménye, utcánként adják ki a csatornázást, igy olcsóbb lesz és a kisiparos is vállalkozik. Inditványozza, adják vissza az ügyet a tanácsnak, hogy hirdessen uj pályázatot.

Dr *Hoványt* Géza örömmel üdvözli a tanács előterjesztését, hogy évtizedek várakozása után ez a fontos ügy ide került. Foglalkozik Balogh beszédével. Mikor egyes utcák csatornázására tettek előterjesztést, akkor Balogh Döme mindig hibáztatta s azt mondta, hogy az általános csatornázással kell kiadni az összes utcákat. Öt év mulva még drágább lesz a munka, mint most. Az egész országból pályáztak. Most nem lehet összejátszásnak venni, hogy néhány jó helybeli vállalkozó egyesült az óriási munkára. Most azt mondják, nem olyan sürgős a kérdés, ha pedig a viz elönti az utcákat, akkor a tanács ellen szólnak. Elfogadja a tanács javaslatát, de azzal, hogy a deritőmedence munkálatát is, bár 3700 koronával drágább az ajánlata, a helybeli vállalkozó konzorciumnak adják, a Rella-cég ajánlatával szemben. Ezt inditványozza is.

Schwarz Izidor elfogadja a tanács javaslatát, mert azt hiszi, hogy uj árlejtésnél drágább ajánlat érkezik. De a csatornázás épitésénél a legszigorubb ellenőrzést kivánja. Szakértő felügyelőt alkalmazzon, a város is állittasson felügyelő-bizoitságot.

Dr *Stocker* József sajnálattal veszi tudomásul az árlejtés eredményét, de megérti a változott viszonyokból. Tiz év mulva még drágább lenne. Orül, hogy a munka nagy részét helybeli konzorcium kapja, mert igy itt marad az összes kiadás. Felhivja a figyelmet, hogy Rella N. bécsi cég 3700 koronával olcsóbb, de azért ezt is adjuk ki a helybeli konzorciumnak. E tekintetben elfogadja Hoványi Géza inditványát:

Dr *Várady* Zsigmond kéri, hogy a Rella-céggel szemben ne járjanak el ugy, mint a vasmunkánál, mert későbbi pályázatokat az idegenek nem vesznek komolyan. De a lényeg az, hogy ki kell adni 3 milliónál többet s ma már 77 százalék az adó. Nem mondja, hogy ne csatornázzunk, de nem mindenáron. Ezután foglalkozik az ajánlatokkal. Összejátszás nincs, de itt alaposabbau jártak el, összeállottak a helyi vállalkozók. A város polgárainak pénzügyi helyzete már is aggasztó. Nem fogadja el a tanács javaslatát, hanem inditványozza, hogy a kérdést adják ki a pénzügyi bizottságnak.

Dr *Moskovits* József: A helyi konzorcium ajánlatát kedvezőnek tartja. Elfogadja, hogy a 3700 korona különbözet dacára, a deritő-medence épitését is a helyi konzurciumra bizzák. Inditványozza, hogy a munkálatokat felebbezésre való tekintet nélkül adják ki.

Kőszeghy József részletesen, szakszerüen szólott a kérdéshez. Az egységárak öt év előtt készültek. A munkaárak és az anyagok fa, cement stb. drágábbak lettek. Az idegen vállalkozók mindent elkövettek, hogy elnyerjék a munkát, mégis 55 ezerrel olcsóbb a helybeli konzorcium ajánlata. A munkálatoknál idegen szakférfiu ellenőrzését feleslegesnek tartja, mert az nem ér semmit, hogy nagy időközökben valaki megtekintse a munkát. Egyszerü, de állandó felügyelet kell. Szivesen látná, ha a csatornázási bizottság, esetleg nem törvényhatósági bizottsági tagokkal is kibővittetnék s állandó figyelemmel kisérné a csatornázási munkálatokat.

Dr *Berkovits* Ferenc a csatornázás szükségét fejtegeti.

Dr *Várady* Zsigmond: Rella ajánlatának ügyére, amely szerint a magasabb összegü pályázónak akarják a munkát adni, névszerinti szavazatot kér, mert jöhet idő, amikor személyes felelősséggel fognak tartozni, akik még többet adnak ki, mint a legolcsóbb pályázat.

Dr *Adorján* Emil nem megy vakon a tanács után, de elfogadja a tanács javaslatát, mert az árlejtés nem eredménytelen, az országból sokan pályáztak s mégis szép siker van. Az árak megdrágultak. A pénzügyi bizottság sem tudna semmit változtatni. A járványok napirenden vannak a csatornázás hiánya miatt. Nem látja biztositva, hogy olcsóbb árakat érjenek el uj árlejtésnél. Elfogadja a tanács javaslatát.

Dr *Hoványi* Géza nem érti Várady Zsigmond aggályát. Kéri ő is, hogy névszerint szavazzanak, elég bátrak szavazatukat meggyőződésük szerint leadni.

Dr *Vucskics* Gyula azt vélné helyesnek, ha a helyi vállalkozó társaságot megkérdeznék, hogy hajlandó-e annyiért elvállalni a deritő medence épitését, mint a legolcsóbb Rella N cég.

Ezután elfogadták a tanács javaslatát. Dr Hoványi Géza inditványát, hogy a 3700 koronával olcsóbb ajánlat dacára, a deritő medence épitését is a helybeli csatornázási vállalatnak adják, névszerinti szavazattal a többség szintén elfogadta.

Azon inditványra nézve, hogy felebbezés bevárása nélkül adják ki a munkát, szavazás nélkül adják ki a munkát, szavazás nem történt, mert a főügyész kijelentette, hogy nem bocsátható a kérdés szavazás alá, mert a közgyülés határozatát nem tartja szabályszerünek.

Interpellációk.

Összesen 11 interpelláció volt bejegyezve.

Weisz Lajos a népfürdő és a piaci drágaság ügyében, dr *Várady* Zsigmond szintén a drágasággal kapcsolatban, a vámoknál előforduló zaklatások miatt interpelláltak.

Dr *Kazay* Kálmán a köztisztaság hiányaira mutatott rá, majd kifogásolta, hogy a Pece beboltozási és a Körözspartfal épitési munkája lassan halad.

Balogh Döme a Botté-féle főzőiskola ügyében, *Hann* Lajos a Réten levő utcák elhagyatottsága miatt interpellált.

Schwarcz Izidor felemlitette, hogy a szinigazgató nem akarja elfogadni a magántisztviselők egyesületének bérletét a szinházba, az eddigi nyolc helyre, addig mig Weisz Lajos és Fried Ferenc az egyesületben lesznek, mert a közgyülésen őt mindig támadják.

Sas Ede az Apolló épület állapotára hivja fel a figyelmet.

A válaszokat tudomásul vették.

A még hátra levő ügyeket ma, szombaton délután tárgyalják.

UJDONSÁGOK.

* **Főpolgármesterek a vidéken.** A városoknak szeptember hó 12-én Temesvárt összeülő kongresszusa különös inditvánnyal szándékozik foglalkozni. Azzal ugyanis, hogy több vidéki város Budapest mintájára főpolgármestert kapjon. Ezek a városok lennének: Szeged, Debrecen, Pozsony, Kassa, Temesvár Kolozsvár, *Nagyvárad*, Pécs, Szabadka, Szatmárnémeti, Ujvidék, Sopron és még több »nagyváros«. A városok autonom szervezetének ilyen reformja érdekében memorandumot fognak intézni a képviselőházhoz és a kormányhoz.

* **A hivatalos lapból.** A nagyváradi kir. itélőtábla elnöke a vezetése alatt álló kir. itélőtábla területébe dr. *Varró* Géza ügyvédjelöltet dijas joggyakornokká nevezte ki.

* **Nagyvárad az aradi gyászünnepélyen.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága a mult évben elhatározta, hogy az aradi gyásznap alkalmával október 6-án minden évben küldöttség által vesz részt az Aradon tartandó gyászünnepélyen. Ezen határozathoz képest Nagyvárad város törvényhatósága tegnap megbizta a polgármestert, hogy a küldöttségről gondoskodjék s a jelentkező törvényhatósági bizottsági tagokat az ünnepélyre vezesse.

Uj üzlet! Szülők figyelmébe! Uj üzlet!

Ajánlom dúsan felszerelt raktáramat. **Iskolahegedü és tok, iskolatáskák** és könyvhordó szijak, iskolakötények, harisnyák, haj-, ruha- és fogkefék, fésü, szappan, **flókos tükrök,** esőernyők, reggeli és sárcipők, mosdótálak, **evőeszközök, teljes iskolai és internátusi felszerelések** legolcsóbban beszerezhetők

Gál Ferenczné!

Nagyvárad, Rákóczi-ut, Bazár-épület.

* **A megyei napidijas irnokok kérelme.** A vármegyei napidijas irnokok tegnap két kérvénnyel is járultak a törvényhatóság elé. Az egyik kérvényben adatokkal mutatják ki, hogy a mai pedig nem is oly tulságos nagy drágaság mellett fizetésükből nem tudnak megélni. A bemutatott adatok szerint egy-egy n. irnoknak havonként 50 korona sem marad élelemre. A kérvényben panaszkodnak a miatt is a n. irnokok, hogy az előmenetelük nincs meg. 9—10 évig kell várniok mig valamelyik előlép. Ennek pedig az az oka, hogy a vármegyén sok rokkant irnokot alkalmaznak, akiket még a másolásra sem igen tudnak használni. Ezeknek az irnokoknak pedig a nyugdijjárulékuk már is oly magas, hogy abból tisztességesen megélhetnek nyugalomba vonulással is. Felsőbb helyeken már régebb idő óta emlegetik a nyugdijazásokat, ez azonban mindég késik s igy az irnokok között 70—80 éves öreg egyének vannak akik csendesen pipázgatnak az akták mellett és utjában vannak a fiatalok előmenetelének. A napidijas irnokok egyébként lakbért és drágasági pótlékot kérnek. Kérelmük támogatására a fentieken kivül még megemlitik azt is, hogy a megyének ez mindössze évenként 1800 koronába kerülne és segitve volna 12 emberen.

* **Megölte a lift.** A vámházutcai Moskovits-gyárban csütörtök este a liften szerencsétlenül járt Smólen Félix gyári munkás s tegnap délelőtt meg is halt. A rendőrség a vizsgálatot megindította annak kideritése végett, hogy gondatlanság vagy mulasztás nem terhel-e az esetnél valakit.

Értesitès!

Tisztelettel értesitjük a n. é. közönséget, hogy őszi szövet ujdonságaink már **megérkeztek.** Kérjük t. megrendelőinket, hogy őszi megrendeléseiket mielőbb eszközölni sziveskedjenek, mert most még a szorgosabb munka előtt jutányosabban tehetünk eleget nagybecsü megbizásuknak.

HÁBER ÉS TÁRSA

első amerikai férfiszabók.

Nagy Sándor utca 1. szám.

* **Különös öngyilkosság.** Árpád községben érdekes részletekben bővelkedő öngyilkosság történt tegnap. Özv. *Nagy* Mártonné szülésznő ellen a csendőrség több rendbeli magzatelhajtási ügyben nyomozott. Tegnap délelőtt is egy ilyen ügyben hallgatták ki a községházán, mikor egyszer csak rosszullétről panaszkodott és kikérezkedett. Kimenve, azonnal beleugrott az udvaron levő kutba. Nyomban létrát eresztettek utána és a kisbiró, aki lement utána, már majdnem élve felhozta, mikor a létra egyik foka eltört és mindketten belezuhantak vissza a kutba. A kisbiró kievickélt ugyan a vizből, de az öngyilkos szülésznőt már csak halva lehetett kihuzni. Az ügyészség elrendelte a vizsgálatot.

* **Temetés a fogházból.** Tegnap délután a nagyváradi ügyészségi fogházból rabtemetés volt. *Márton* Bélát, a fugyivásárhelyi feleséggyilkost temették, akiről annak részletesen irtunk. Halálát elgennyedés okozta. Tudniillk fejét a gyilkosság alkalmával öngyilkossági szándékból megsebesitette, amely azóta nem gyógyult be, hanem gennyedésbe ment át. A fugyivásárhelyi dráma aktái ezzel lezáródtak.

Ne feledjétek Hölgyeim!

Saját érdekükben megnézni

Radó és Kertész

Kossuth-utca 2. sz. ∴ Telefon 10—12. sz.

Uj női divatáruházának megjelenő szép áruit. Ismerjük meg feltünő olcsó árait, és az áruháza, hol ezután bizalommal olcsón vásárolhatunk. Iskolás gyerekeknek fehérneműt ne vegyünk máshol, mert itt legolcsóbb.

* **Elgázolás.** *Péter* Sándor 13 éves cipésztanonc tegnap délelőtt a Szt.-János-utcán a keskeny gyalogjárón futott. Szembe jött vele egy 10—12 éves oláhfiu, aki egy fával megrakott szekér mellett a járda szélén haladt Futás közben Péter Sándor az oláh gyermeket meglökte ugy, hogy az elesett és a szekér kereke keresztül ment karján. A megsérült gyermeket atyja elvitte, a rendőrségen nem jelentkezett s igy kiléte eddig megállapitható nem volt.

* **Tolvaj cigányok.** A gyulai rendőrség értesitése szerint *Manga* Pál gádorosi lakostól egy drb. 12 éves, jobb szemére vak, herélt 100 kor. értékü és 1 drb. 13 éves jobb szemére vak, herélt pej, 80 kor. értékü lovat a gyulai vásártérről kóbor cigányok elloptak. A rendőrség az eljárást folyamatba tette.

Ifj. Rimanóczy Kálmán

mübutorgyára

Városi raktàr Fő-u., Rimanóczy-palota.

Állandó butorkiállitás. Egyes butordarabok avagy egész lakásberendezések, iparmüvészi tervezések és költségvetések dijmentesen eszközöltetnek. Uj szerkezetü service-asztalok mahagoni, palisander és citromfából. A Zsolnay-féle gyárak kizárólagos képviselete, eredeti gyári árak mellett.

* **A mária-pócsi bucsut betiltották.** A rendőrfőkapitány ez uton hozza a közönség tudomására, hogy a szeptember 11-iki mária-pócsi bucsut a vármegye alispánja a belügyminiszterium hozzájárulásával tekintettel a kolera veszedelemre betiltotta. — Ennélfogva az ottani hatóságok a bucsura való menetelt megfogják akadályozni.

Üzleti értesitès!

SPITZER BÉLA

női és gyermekruha áruháza, női és gyermekszalonja megnyilt

Rákóczi-ut, Weiszlovits-ház.

A legujabb felöltők, bluzok és kosztümök készen és méret után, olcsó, szabott árak mellett kaphatók.

Kérem a n. é. hölgyközönség szives pártfogását.

Vagyok tisztelettel

SPITZER BÉLA.

* **Veszélyes robbanás.** Tegnap délután Bucsán robbantást végeztek a munkások. *Ille* János nevü munkás a dinamit patron megujitása után későn menekült el. A patron felrobbant és Illét sulyosan megsebesitette. A megsebesült munkást a mentők beszállitották a Biharmegyei közkórházba.

* **Tüzveszélyes csolent főzés.** Tegnap este fél tiz órakor Menház utca 6. szám alatt lakó *Schönfeld* Lajos lakásában egy fedetlen kályhán csolentet főztek. A kályhából szikra pattant ki, melytől a szobabutorok lángot kaptak. A tüzet csakhamar a kivonult tüzoltók lokalizálták.

Gépirási munkát vállalok, gépirást tanitok, Lukács György-utca 10.

* **Kozák Dávid a Sas kávéházban.** Kozák Dávid hires erdélyi cigányprimás mától kezdve néhány estén a Fekete Sas kávéházban játszik zenekarával.

Friedländer I. Izsó
angol divat-szabó
Nagyvárad, Szt János-utcza.

x **A Lloyd kávéház** modernül berendezett helyiségében szeptember hó 9., 10. és 11-én a következő pompás mozgófényképek kerülnek bemutatásra. 1. Insurgensek. 2. Vaksi ur párbajai. 3. Indián bajnok regénye. 4. Szép florindó. 5. Csodaszer. 6. Berugott szakácsok. 7. Lélekvándorlás. 8. Kanári szigetek. Belépti-dij nincs. Kezdete este 9 órakor. Kitünő italok- és ételekről gondoskodva van és az előadás rossz időjárás esetén bent a helyiségben tartatik meg. Becses pártfogását kérnek mély tisztelettel *Hartstein és Őrlei* kávéház tulajdonosok.

GYERMEK CIPŐK, GYERMEK KALAPOK, GYERMEK HARISNYÁK ÉS GYERMEK fehérnemüek legjobb minőségben és : kedvező árban :
REICHARD - áruháza
:: czégnél kaphatók. ::

x **Olvassa el kérem!** Ha érdekli, hogy lakásában miért érhet el takaritást villamos áramfogyasztással. On égethet már 16 gyertyafényü Wolframmégőt és ami a régiekkel szemben óránként *kb.* 3 fillért takarit meg, tehát nem szükséges, aki *nem akar* nagy világitást, hogy 32-es vagy 50 gyertyafényü égőket alkalmazzon és ami a fő nálam, ezen *Wolframm égő* 2 K 40 fill. Stern villamos felszerelési vállalata Bemer-tér 2. Teleton 556. Szivesen szolgálok felvilágositással. 44

Látott már ilyen gyorsaságot?

Tegnap szinte holtbeteg voltam; rettentően köhögtem; nehezen lélegzettem, fájt a nyakam és nehezen nyeltem. És ma minden elmult, vége. Es hogyan? Egyetlen doboz valódi Fayféle szodeni ásványpasztillától, amelyet 1 kor. 25 fillérért vettem a gyógyszertárában, elmult szörnyü betegségem.

Főképviselet Magyarország és Ausztria részére: W. Th Gunzert, cs. és kir. udv. szállító, Wien, IV—1. Grosse Neugasse 17.

Uj üzlet! Uj üzlet!
GÁL FERENCZ
diszmü, játék és sport áruháza
a legtisztább hangu gramofonok és lemezek gyári raktára
Nagyvárad, Rákóczi-ut Bazár épület.
iskolahegedük és tokok, kottatartók, Iskolatáskák, fiókos tükrök és teljes internátusi felszerelések.

SZINHÁZ.

Bérletek a téli szezonra. *Erdélyi* Miklós szinigazgató már megnyitotta a bérletek előjegyzését. A régi bérlők jogai az eddigi helyek bérletére holnap, vasárnap déli 12 óráig tartatnak fenn. Hétfőn délelőtt 9 órától az uj bérlők jelentkezhetnek.

TANÜGY.

Iskolai értesitők.

XI.

A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara 3 évfolyamu női felső kereskedelmi iskolájának értesitője az 1909—1910. iskolai évről (I. évfolyam), közli Kürschák Endre igazgató.

Ezen iskola csak a mult évben alakult meg. Célja hazafias és erkölcsös szellemben oly nőket nevelni a magyar kereskedelemnek, kik majdan mint kereskedelmi tisztviselők és önálló kereskedők is a mai kor magas foku igényeinek megfelelnek.

A tanári testület a mult évben 16 tagból állott (beleértve a hitoktatókat is).

Volt az intézetnek 37 növendéke. Ebből r. kath. 49 száza ék, ág. ev. 11 sz. ev ref. 8 sz. izr. 32 sz.

Felvételi dij 40 K tandij egész évre 200 K Ez évben már internatusa is lesz az iskolának.

Igazságszolgáltatás.

§ **Mi történt a rendőrségi cellában?** Semmi. A biróság tegnap bizonyitékok hiányában megállapitotta, hogy senki egy ujjal sem nyult *Bereczki* Mihály katonához, ő azonban még most is állitja, hogy igenis nyultak hozzá és pedig nem is inkognitó ujakkal, hanem kemény öklökkel. Az eset igen érdekes. A mult év október 2-án éjjel *Gordon* József rendőr megszólitotta a kispiacon *Kőrösi* Mária asszonyt, aki ott egy férfival illetlen módon sétált, hogy viselje magát tisztességesen. Az asszony ugy látszik nem hallgatott a szóra, mert a rendőr be akarta kisérni. Az asszony azonban ellenszegült. A földhöz vágta magát, kiabált, jajveszékelt, de nem ment. Az esetnek éppen szemtanuja volt Bereczki Mihály katona is és odaszólt a rendőrnek, hogy hagyjon békét az asszonynak, elvégre semmi különösebb nagy dolgot nem csinált az. Közben a zajra odakerült *Bende* Gábor rendőr és mindjárt rátámadt a katonára, hogy minek ártja magát a dologba, majd pedig elvette tőle a bajonettjét. A fegyverétől megfosztott katona kénytelen volt tehát elmenni a rendőrségre, hogy visszakérje bajonettjét. El is ment, közben az asszonyt már békisérték, de ott csunya megverésben volt része, amint azt tegnap a biróság előtt előadta. A rendőrségen ugyanis Bende Gábor rendőr alaposan elrakta. A megvert katona aztán a brutalitásért feljelentette a rendőrt hivatalos hatalommal való visszaélés cimén. Az ügyet tegnap tárgyalta a biróság Korn Alajos elnöklete alatt. Minthogy bizonyitékok nem voltak, a biróság elutasitotta Bereczki Mihályt vádjával.

EGYESÜLETEK.

A tüzoltó egylet közgyülése. A nagyváradi önkéntes tüzoltó egylet 1910. évi szeptember hó 18. napján vasárnap délután 4 órakor az őrtanyán közgyülést tart, melyre az egyesület alapitó, pártoló és müködő tagjai meghivatnak. Tárgyak: Parancsnoki jelentés, 2. pénztári számvizsgálat jelentése, 3. Az üresedésbe jött tiszti állások betöltése. 4. Esetleges inditványok. Nagyvárad, 1910. év szeptember 6. A parancsnokság nevében Mezey Mihály, parancsnok. Lőrinczy Győző, segédtiszt.

TÁVIRATOK.

A kolera.

Budapest, szept. 9. A belügyminiszter ma kimutatást adott ki a magyarországi esetekről. A kimutatás szerint Magyarországon mindössze 6 halállal végződött kolera eset fordult elő. A miniszter a kimutatás kapcsán megnyugtatja az országot, hogy kolera jelenleg nincs az országban. A hatóság különben minden legmesszebbmenő óvintézkedést meg tett a járvány és terjedésének megakadályozására.

Az első minisztertanács.

Budapest, szept. 9. Az a hir, hogy az első minisztertanács 14-én szerdán lesz, nem felel meg a valóságnak. A hirt tegnap félhivatalosan cáfolták meg.

Kossuth Ferenc állapota.

Budapest, szept. 9. Kossuth Ferenc az utóbbi napok hüvös időjárása következtében meghült, ugy, hogy ágyba kellett feküdnie. Kossuth egészsége pár nap alatt helyre áll.

SPORT.

Az ügető-verseny

— Első nap. —

Sugaras őrzi délután, kis száma, de előkelő közönség jelenlétében folyt le tegnap az ügető verseny első napja. A Bónei-kuti frisszöld sarju-gyepen ott volt a hires bihari zsentri, mely ilyenkor ősszel, a versenyek alkalmával szokott egymásnak találkozót adni.

A versenyek általában mind igen szép lefolyásuak voltak. De különösen kitünt *Olasz* Elemér, aki *Simiv* és *Vigceel* valóságos mintahajtást mutatott be.

A totalizatőr forgalma a kis számu közönséghez képest lanyha volt.

A verseny lefolyásáról különben a következő részletes tudósitásunk szól.

A verseny kezdődött délután 2 órakor. Pályabirák voltak: *Csanády* Jenő, *Markovits* Manó, *Nadányi* Miklós, *Pallay* Lajoe és *Szabadhegyi* Ernő. Célbiró volt: *Klobusitzky* Béla.

A három *heat versenyben* (egyes fogatok) első lett (kétszer a háromban) *Horváth* József *Ernőjevel*. Második *Vecsey* Zoltán *Lottyjával*. Tot. 10:14, 4:6.

A *megyei dijat Olasz* Elemér nyerte meg *Simi* és *Vigéc*, gyönyörü hajtással. Második lett *Nadányi* Pál (*Jüngling* és *Gigi*), *Kiss* Ernő (*Bikfic* és *Buksi*). Tot. 10;20, 4:8,

A *miniszteri dijert* futott 4 fogat. Első lett *Nadányi* Pál (*Felemás* és *Ciróka*), második *Vecsey* Zoltán (*Csalárd* és *Togó*), hurmadik *Bárczay* Sándor (*Nótás* és *Chanteuse*). Tot. 10:24, 4:10.

Az utolsóban, a *budapesti dijban*, első lett *Bárczay* Sándor (*Edith* és *Baba*), második *Vecsey* Zoltán (*Dolly* és *Ebes*), harmadik *Kiss* Ernő (*Brávó* és *Pompás*). Tot. 10:24, 4:8.

A verseny második napja holnap, vasárnap délután lesz. A nevezéseket multkori számunkban közöltük.

NYILTTÉR.

BÚTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

Kérdezzük meg a háziorvost

KRONDORFI pezsgőhöz, borhoz legjobb ital!
SAVANYÚVIZ
NYÁLKAOLDÓ ÉS HUGYHAJTÓ GYÓGYITAL

tüdő, légző-szervek, gyomor, köhögés, rekedtségnél orvosilag ajánlva.

A szerkesztésért felelős:

Dr VUCSKICS GYULA.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatalától.

20656—1910. sz.

Hirdetmény.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala mint I. foku iparhatóság ezennel közhirré teszi, hogy Tokay János nagyváradi lakos által felállitani szándékolt téglagyár-telep telepengedélyezése tárgyában folyó évi szeptember hó 15-ik napjának délelőtti tiz órájára a velencei határ Csere dülőre helyszini tárgyalást tüzött ki, amely körülményről az érdekeltek oly figyelmeztetéssel értesittetnek, hogy esetleges kifogásaikat a helyszini tárgyalás alkalmával adják elő, mert a későbben teendő felszólamlások figyelembe vétetni nem fognak.

Nagyvárad, 1910. augusztus 30.

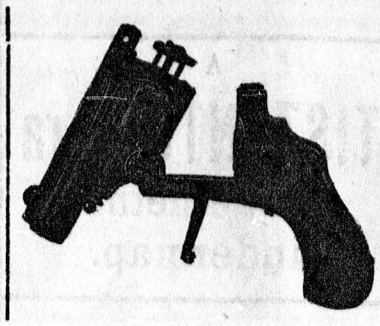
Gerő,
r. főkapitány.

A Biharmegyei Gazdák Aruoo és Hitelintézetének oo

sertéshizlaldájában

a mai naptól kezdve **kövér sertések** naponkint reggel 8 óráig és délután 3-tól 5 óráig egyenként is, a napi áron **kaphatók.**

Üzlet átvétel.

Üzlet átvétel.

Tisztelettel értesitem a nagyrabecsült fegyvertartó közönséget, hogy a 30 év óta fennálló **SCHULLER ÁRPÁD-féle**

puskamüves üzletet

átvettem és azt kellő szaktudással tovább vezetem. — Hivatkozva Pécsett 30 év óta létező és fennálló puskamüves üzletemre, amely kétszer lett aranyéremmel kitüntetve és pedig 1888. :: Pécsett, 1907. kiállitáson Pécsett. :: Általam készitett vagy javitott fegyverekért mindig kezességet vállalok. Régi fegyvereket használhatóvá átalakitok.

Tömeges pártfogást kérek

Ladányi József,

puskamüves,

Nagyvárad, Uri-utcza, 21. szám.

Telefon: **263** szám.

Hirdetések felvétetnek e lap kiadóhivatalában

Baross-utca 60. számu ház földszintjén két szoba, konyha és mellékhelyiségekből álló lakás 1910 évi

november 1-től kiadó

Értekezni lehet Polgári Takarékpénztárnál, Kossuth-u. 4. sz.

1397—1910. számhoz.

Árverési hirdetmény.

Alulirott kiküldött birósági végrehajtó ezennel közhirré teszi, hogy a Nagyvárad városi kir. járásbiróságnak 1910. évi VIII. 3424—6. számu végzésével dr Ardó Alfréd b.-pesti ügyvéd által képviselt Révai Testvérek felperes részére alperes ellen 283 kor. 45 fill. követelés és jár. erejéig elrendelt kielégitési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 700 kor. becsült ingóságokra a Nagyvárad városi kir. járásbiróság fenti számu végzése folytán az árverés elrendeltetik, annak a felülfoglaltatók követelése erejéig s amenyiben azok törvényes zálogjogot nyertek volna, alperes lakásán, Nagyváradon, Perecesutca 9. számu házban leendő megtartására határidőül 1910. év szeptember hó 15. napján, délelőtt 11 órája tüzetik ki, mikor a biróilag lefoglalt butorok s egyéb ingóságok a legtöbbet igérőnek készpénz fizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégitéshez tartanak jogot, amennyiben részökre foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tünik, elsőbbségi bejelentéseiket az árverés megkezdéséig alulirott kiküldöttnél vagy irásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni tartoznak.

A törvényes határidő a hirdetménynek a biróság táblján kifüggesztését követő naptól számittatik.

Kelt Nagyvárad, 1910. évi augusztus hó 30-ik napján.

Csathó Jenő,
kir. bir. végrehajtó.

929

Nagyvárad város

VILLAMOS MÜVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javitott **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75** százalék **megtakaritást** mutat fel. 40 gyertyás Wolfram lámpa *darabja 3.60 kor.* 100 gyertyásé *5 kor. 50 fill.*

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindennemü *izzólámpa különlegességek*, fényképész-lámpák ugyancsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók s a villamos telepen külön e célra épitett nagy

csillár-raktárunkat

megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

½ lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

villamos világitás

Elvállaljuk

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővitését, átalakitását, javitását, ivlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállitását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

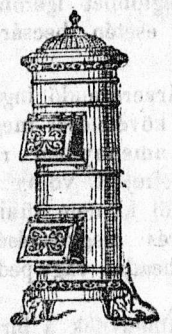
31

Moskovits Farkas és Tsa
cipő- és csizmagyár
részvénytársaság Nagyvárad.

I. Fiók:
Gyár-épület, Kossuth-utca 5. sz.
II. Fiók:
Rákóczi-ut, Bazár-épület.

A beiratások alkalmából felhivjuk a t. c. szülők figyelmét elsőrendű gyártmányainkra fiu és leányka iskolai cipőkben, melyek a legkényelmesebb formában vannak kiállitva. Állandó nagy választékban kapható fióküzleteinkben.

Eredeti Meidinger-töltő, szellőző és szabályozó kályhák, központi fütésre szolgáló kalorifórek, szellőzőrácsok minden nagyságban

Folytonégő (Dauerbrand) kályhák. Legolcsóbb fütés. A hideg beáltával egyszer kell befüteni és **egész télen át ég.** A szobákban kellemes meleg.

Eisler és Vértes
Meidinger kályhák gyára
Budapest, VII., Andrássy-u. 41.

Árjegyzék és költségvetések bérmentve.

A
„TISZÁNTUL"-ra
előfizethetni
mindennap.

13799—1310. szám.

Hirdetmény.

A várostól nyert felhatalmazás alapján közlöm, hogy a Körös-u. 27. számu alapitványi háznál létesitett Bottó-féle főzőiskola folyó hó első felében megkezdi működését és igy felhivom mindazon szülők, gyámok és intézeti vezetők figyelmét, hogy amennyiben iskola kötelezettségen tul levő, 12-ik életévöket betöltött leány gyermekeiket, vagy a neveltetésükben levő növendékeiket a főzés gyakorlati elsajátitásában kioktattatni óhajtják, ugy a főzőiskola helyiségeiben folyó **évi szeptember hó 15 éig** az iskola vezető tanitónőjénél jelentkezzenek.

A tandij fizetési kötelezettségek alól a 2 korona beiratási dij és 3 korona konyhaeszköz használati dij lefizetésén kivül mindazok mentesek, kik teljes vagyontalanságukat hatósági szegénységi bizonyitvánnyal igazolják.

Az öt hónapig tartó tanfolyam dija személyenkint 30 korona, mely összeg előleges havi részletekben fizetendő. — Beiratási dij 2 korona, mig az intézeti eszközök használati dija 3 korona szintén a beiratáskor fizetendő.

Azok a növendékek, kik a főző iskolában étkezni óhajtanak ebédért havi 18 koronát, vacsoráért 15 koronát tartoznak fizetni.

A főzés tanitását, a növendékek gondozását eskü alatt szolgáló képesitett tanitónők teljesitik.

Érdeklődők akár szóbeli; akár levélbeli tudakozódásaira az iskola-vezető tanitónő nyujt kellő felvilágositást.

Nagyvárad, 1910. augusztus 25.

Juricskay Barna,
tb. tanácsos.

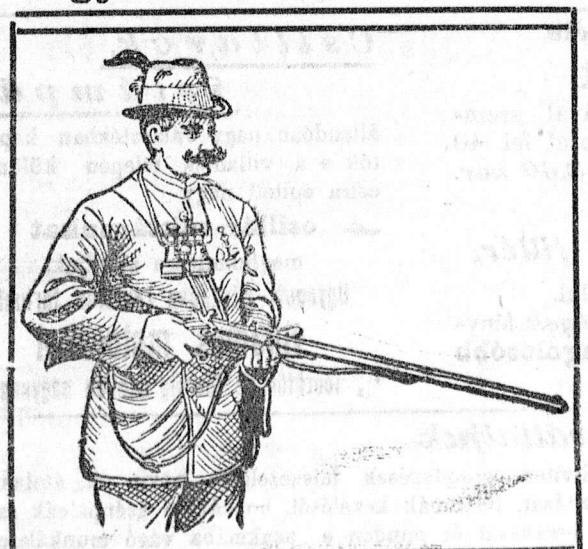
Ha melege van,
ha fáradt, vagy unatkozik, siessen
Kecskeméthy István
„NEMZETI" kerthelyiségébe,
hol üdülést, kellemes szórakozást,
ingyen, kitünő italokat és izletes ételeket
olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne menjen egyedül, hanem családjával és barátaival, hogy a kellemes szórakozást megoszthassa velök.
— Minden este fényes müsoru —
mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás. Társas ebédek, vacsorák és abonensek polgári árban lesznek kiszolgálva. — Minden nap
friss flecken.
Számos látogatást kér tisztelettel
Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szálloda, vendéglő és kávéház bérlője.

Gyorsan pusztul a bör s ezt Ön bánja,
Ha Fernolendt NIGRIN-jét nem használja.

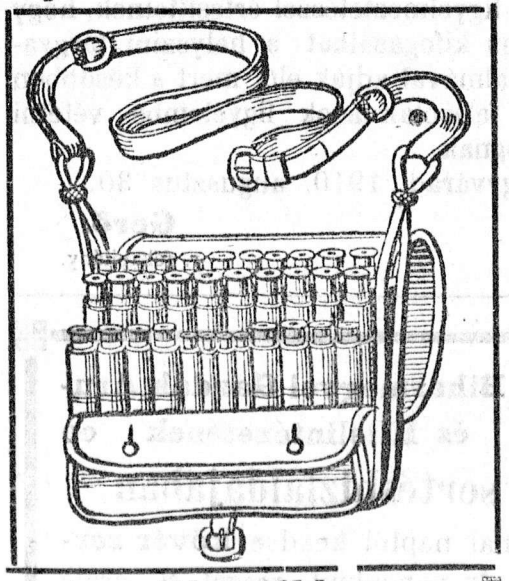
Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése
Nagyvárad, Rákóczi-ut. Telefon helyben és vidéken 390.

M. kir. lőpor áruda

Wöllersdorfi vadásztöltények egyedüli elárusitói.

Vadászati felszerelések, vadászfegyverek.

Mindennemü és fajta fegyver töltények készen megtöltve nagy választékban.

Szent László-nyomda részvénytársaság, Nagyváradon.